

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1927.

Första kammaren.

Nr 6.

Lördagen den 5 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr statsrådet *Almkvist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 66, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 april 1926 om inskränkning i rätten till inmutning inom vissa län;

nr 67, angående anslag till bestridande av kostnaderna för trettonde nordiska nykterhetsmötet i Stockholm år 1928;

nr 68, med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 6 mars 1899 om verkställighet i visst fall av utländsk domstols beslut; samt

nr 69, med förslag till lag om behörighet för diplomatisk tjänsteman att verkställa konsulär förrättning.

Herr statsrådet *Meurling* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 58, angående förhöjning för år 1927 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd.

Herr statsrådet *Lyberg* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 64, angående restitution i visst fall av för mycket erlagd arvsskatt; och nr 65, angående efterskänkande av kronans rätt till danaarv efter hemmansägaren Nils Peter Svensson från Ullevi.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde lördagen den 12 innevarande månad företaga val av

dels valmän jämte suppleanter för utseende av riksdagens justitieombudsman och riksdagens militieombudsman samt deras efterträdare,

dels revisorer och revisorssuppleanter för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning,

dels ock valmän och suppleanter för utseende av revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning.

Detta förslag antogs.

Justerades protokollet för den 31 nästlidne januari.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av väckt motion om Sveriges utträde ur Nationernas förbund; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av komministersgården i S:t Lars församling i Linköping; och

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av den på biskopslönehemmanet Gödestad nr 3 Lars Börjesgården i Fjärås socken belöpande andel i ett båtsmanstorp.

*Motion ang.
vissa dom-
sagobiträdens
avlönings-
förhållanden
m. m.*

Föredrogs herr *Lindhagens* motion, nr 186, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående de icke rättsbildade domsagobiträdernas avlöningsförhållanden och anställningsvillkor.

Herr *Lindhagen*: Herr talman! I anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående de icke rättsbildade domsagobiträdernas avlöningsförhållanden och anställningsvillkor har jag tillåtit mig att innan motionstidens utgång väcka en motion däri jag hemställt, i första punkten, om förändrad grund för dessa biträdens avlöningsförhållanden, enligt vilken de skulle få pension, semester och sjukhjälp och, i andra punkten, om ett tillfälligt anslag för beredande av sådana pensionsförmåner åt äldre biträden under avvaktan på en ny och definitiv ordning.

Nu har jag hört uppgivas, att den senare saken jämlikt grundlagens bud måste utbrytas ur sitt sammanhang för att gå, icke till statsutskottet såsom motionen i övrigt, utan till bankoutskottet, och jag får nu därför föreslå ett sådant utbrytande. Jag ber alltså att i stället för den redan avgivna motionen få väcka följande motion: »Med åberopande av motiven i motionen nr 186 hemställes, att riksdagen ville i avvaktan på en definitiv rationell ordning eller ett antagligt provisorium bevilja, efter vederbörande utskottsutslag ett erforderligt förslagsanslag för beredande av pension efter regeringens omprövning åt sådana under lång tid anställda biträden, som nödgats därförinnan lämna sina befattningar på grund av överårighet, sjukdom eller annan oförevallad orsak.»

Herr talman! Jag ber att få tillägga, för att icke på grund av för starkt hänsynstagande till formerna utskottet skulle föreställa sig, att denna motion omfattar alla äldre biträden, som avgått från sin tjänst, ända från uråldriga tider, att jag avser endast de biträden, som avgått efter det att ett sådant beslut kan hava fattats.

Efter härmed slutad överläggning medgav på gjord proposition kammaren, att ifrågavarande motion finge uppdelas i två särskilda motioner, den ena med samma motivering som den ursprungliga motionen och med följande kläm: »På grund av vad sålunda anförts hemställes, att riksdagen ville, med avslag å propositionen nr 52 om icke rättsbildade domsagobiträdens avlöningsförhållanden och anställningsvillkor, besluta eller hos Kungl. Maj:t begära förslag till en annan ordning, byggd på ovan ifrågasatta grundsatser»; samt den andra av den lydelse, herr *Lindhagen* i sitt yttrande angivit.

I enlighet härmed blev motionen nr 186 på berörda sätt uppdelad i två motioner, av vilka den ena erhöll samma nummer och överskrift som den ursprungliga motionen samt den andra försågs med nummer 187 och med över-

skrift: om anslag till beredande av pension åt vissa icke rättsbildade domsagobiträden.

Härefter hänvisades motionen nr 186 till statsutskottet och motionen nr 187 till bankoutskottet.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran andra lagutskottets utlåtande nr 1.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 1, angående regleringen för budgetåret 1927—1928 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna.

Punkterna 1—9.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att för utförande av vissa byggnadsarbeten vid två under Gripsholms slott och kungsgård hörande torp för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 18,000 kronor.

Anslag till byggnadsarbeten vid två under Gripsholms slott hörande torp.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på återopade grunder hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte av riksdagen bifallas.

Herr statsrådet **Lyberg**: Herr greve och talman! Jag har att tacksamt notera den i stort sett välvilliga behandling, som utskottet ägnat anslagsäskandena under denna huvudtitel även i vad rör äskandena i syfte att nödortfigt vidmakthålla våra gamla kungliga slott. Jag nödgas emellertid beklaga, att denna välvilja inte sträckt sig även till det äskande, som gjorts under denna punkt och som avser beviljandet av ett belopp av 18,000 kronor för att få till stånd ordentliga uthus till två torplägenheter, som lyda under Gripsholms slott och kungsgård. Jag skulle dock icke ha besvärat kammaren, eftersom utskottets avstyrkande är enhälligt, om det icke förhölle sig så, att jag icke förstår innebörden av den motivering, som utskottet framfört.

Utskottet säger, att utskottet »har icke av den föreliggande utredningen känt sig övertygat om lämpligheten av de föreslagna byggnadsarbetena», och anför såsom skäl därför »att ståthållarämbetets på Gripsholms slott framställning, vilken ligger till grund för Kungl. Maj:ts anslagsäskanden i denna punkt, gjordes så tidigt som år 1921, då helt andra förhållanden än nu voro rådandes. Om man läser detta efter ordalydelsen, skulle man möjligen kunna tänka sig, att utskottet menat att, eftersom behovet så tidigt som år 1921 konstaterats men frågan då uppsköts, man bör förutsätta, att behovet nu icke alls föreligger. Konsekvenserna därav skulle sålunda vara, att ju längre man dröjer med att ersätta gamla förfallna byggnader med nya, dess mindre skulle behovet bli. Därav skulle då följa den betänkliga konsekvensen, att detta behov skulle ännu mindre kunna tagas till utgångspunkt för framställning om anslag nästa år. Det är emellertid alldeles uppenbart, förmodar jag, att detta icke varit utskottets mening; utan utskottets mening är väl den, att man skall lägga betoningen på uttalandet om att nu helt andra förhållanden föreligga än 1921.

*Anslag
till byggnads-
arbeten vid två
under Grips-
holms slott
hörande torp.*

(Forts.)

Jag vill då först säga, att det ju visserligen är sant, att ståthållarämbetet redan år 1921 gjorde en framställning i ärendet. Men då kom man till en kostnadssumma för detta nybyggande av något över 25,000 kronor, och det är inte denna framställning, som ligger till grund för statsverkspropositionens anslagsäskande på denna punkt utan en framställning, som gjordes hösten 1925, då ståthållarämbetet ånyo tog upp frågan. Det verkställdes då en ny kostnadsberäkning och man ansåg sig kunna komma ned till en byggnadskostnad av 23,000 kronor. Men inte heller den utredningen ansågs vara tillfyllest, utan det verkställdes av domänintendenten i Stockholms län med biträde av en byggnadssakkunnig ytterligare utredning. Dessa herrar, av vilka ju domänintendenten icke är känd för att vara så särdeles rundhänt, då det gäller statsmedel, kommo nu till det resultatet, att man måste kräva ett belopp av 20,000 kronor för detta ändamål och att man icke kunde gå längre ned. Därjämte kan nämnas, att det dock under förra året verkställdes ytterligare undersökning i syfte att nedbringa de ifrågakvarande kostnaderna och att man slutligen trott, att man skulle kunna åtnöja sig med 18,000 kronor. Jag framhåller detta, därför att herrarna skola förstå, att det vid förslaget framläggande tagits hänsyn till de ändrade tids- och prisförhållanden, som inträtt efter år 1921, i motsats till vad man kan förmoda att utskottet ansett, då det talar om »helt andra förhållanden än nu». Detta framgår ju också tydligt av statsverkspropositionens redogörelse för ärendet.

Utskottet har emellertid till sist sagt: »I allt fall synes något anslag på rikstaten icke böra för ändamålet beviljas, utan torde, därest det visar sig erforderligt att vidtaga någon nybyggnad vid torpen, det under punkt 9:o) av utskottet tillstyrkt anslaget till ny- och ombyggnader samt större reparationer vid de kungl. lustslotten härför kunna tagas i anspråk.» Jag måste säga, att jag icke tror, att det på den vägen finns någon möjlighet att tillgodose ens en mycket liten del av det behov, som föranlett anslagsäskandet. Det anslag, vartill utskottet hänvisat, är visserligen så pass stort som 35,000 kronor (20,000 kronor plus 15,000 kronor), men om man jämför siffran med de stora värden, som dessa slott representera, för vilka anslagen på 35,000 kronor skulle i första hand användas — det är mångahanda byggnader och byggnadsbehov, som det är fråga om — synes mig beloppet 35,000 kronor vara i och för sig lågt tilltaget.

När framställningen rörande torpen från riksmarskalksämbetet skulle göras, förhöll det sig så, att detta ämbete ansåg, att det var nödvändigt, att ytterligare ett belopp av ungefär 130,000 kronor anvisades för byggnadsändamål; men — som jag tror — i viss mån i anledning av hemställan från min sida gav ämbetet slutligen sin framställning en sådan form, att nu inte krävdes anslag för mer än vad som inte kunde, enligt ämbetets och andra hörda myndigheters uttalande, uppskjutas. Och jag, som verkligen själv från början var tveksam, huruvida detta belopp av 18,000 kronor var nödvändigt, har måst böja mig för den utredning som verkställdes.

Naturligtvis är icke anslaget behövligt, ifall man vill gå den vägen, att man låter byggnadsbestånden på torpen totalt förfalla och så småningom försvinna. Men det har på ett övertygande sätt framhållits, att detta skulle innebära, att man givetvis inte kan få lämpliga personer, att bebo torpbyggnaderna och bruka torpen, vilket dock är alldeles nödvändigt för att erhålla nödig hjälp till och nödigt övertakande av kungsgårdens skogsbruk.

Jag har velat påpeka detta och skulle vilja göra en förfrågan till utskottet, huruvida möjligen utskottets uttalande innebär, att vi få underkasta oss eventualiteten, att byggnadsbeståndet på torpen så småningom alldeles försvinner.

Herr Widell: Herr greve och talman! När statsutskottet hänvisar till, att förhållandena nu äro väsentligt annorlunda än 1921, då planerna för ifrågasvarande byggnadsarbeten uppgjordes, har utskottet särskilt syftat på det yttre, som finnes i statsrådsprotokollet beträffande torpet Skirsjötorp. Det heter nämligen där, att det måste anses vara nödvändigt för att få en fast arbetarstam för Gripsholms slotts skogsförvaltning, att detta torp ombygges så att detsamma skall kunna upplåtas åt en fast anställd skogsarbetare. Detta lät ju väl höra sig år 1921 under då rådande arbetarförhållanden, men som förhållandena nu gestaltat sig, torde det inte vara omöjligt för Gripsholms slottsforvaltning att kunna få arbetare till skogarna även utan dessa torp. Det är närmast den saken utskottet syftat på.

När utskottet sedan uttalar sitt tvivel »om lämpligheten», syftar det också närmast på Skirsjötorp, men därjämte har utskottet känt sig litet tveksamt inför de ritningar till byggnader, som här uppgjorts. I dessa planer ingick, bland annat, en ladugård med utrymme för 6 kor, 2 hästar och dessutom svin och fjäderfä — något som förefaller vara rätt mycket för ett skogsarbetartorp.

Detta har emellertid icke för utskottet varit huvudsaken, utan huvudsaken har fastmer varit den, att utskottet, när det tillstyrkt en så högst betydande höjning av underhållsmedlen för de kungl. slotten, som här skett, icke har ansett det vara lämpligt att samtidigt bevilja särskilt anslag för en så relativt obetydlig sak som den det i denna punkt gäller. Det är ju i och för sig icke nödvändigt att båda torpen ombyggas på en gång, ifall ombyggnad skall ske, utan det ena kan ombyggas ett år och det andra ett annat år, och i så fall torde pengarna ganska väl räcka till. Herr statsrådet har här framhållit, att ett stort behov av medel för kungsgårdarnas vidmakthållande föreligger och att något skäl för uppskov med här ifrågasvarande byggnadsarbeten ej kan anföras. Jag vill till fullo vitsorda, att det föreligger ett stort behov av medel för kungsgårdarna, men det av kammaren nyss fattade beslutet innebär också en högst betydande ökning av anslaget för detta ändamål och det är ju en ökning, som, såvitt nu kan bedömas, icke inskränker sig till nästa budgetår, utan sannolikt blir bestående. Man har således att för framtiden räkna med avsevärt högre underhållsmedel än man hittills kunnat disponera, och under sådana omständigheter förefaller det mig, som om anslaget mycket väl kan ge tillgång till att bestrida dessa obetydliga byggnadskostnader, om det verkligen visar sig behöfligt att vidtaga dessa byggnadsarbeten.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Herr statsrådet Lyberg: Herr talman! Det synes mig vara en smula överdrift att kalla 18,000 kronor för en relativt obetydlig kostnad, om man jämför beloppet med och vill låta det uppgå i anslaget å 35,000 kronor för det andra ändamålet. Jag begärde emellertid ordet för att säga, att jag är tacksam för den upplysning jag erhållit av utskottsavdelningens ärade ordförande, men tillåter mig erinra, att det väl är en ganska stadgad uppfattning, att man såvitt möjligt vid drivandet av skogsbruk bör ha bofasta personer i närheten tillgängliga för skogsarbetet och att knappast någon förändring i det avseendet ägt rum sedan år 1921. Vidare vill jag understryka, att jag givetvis måst böja mig för ett sådant uttalande som det, vilket gjorts av domänintendenten i Stockholms län, då han sagt, att någon reduktion av utrymmet ej syntes lämplig och att om någon större besparing skulle vinnas, detta bleve på bekostnad av utrymmet, »vilket syntes bära avrådas».

Herr Lindhagen: Under nu rådande oerhört stora svårigheter i landet att anskaffa eller uppbygga nya bostäder till småbruk och skogsskötsel och då det således måste anses vara synnerligen oekonomiskt att låta för sådant ända-

Anslag till byggnadsarbeten vid två under Gripsholms slott hörande torp.
(Forts.)

Anslag
till byggnads-
arbeten vid två
under Grips-
holms slott
hörande torp.
(Forts.)

mål lämpliga byggnader, som redan finnas, få förfalla, ber jag, herr talman, med hänsyn också till det i övrigt behjärtansvärda ändamål det här är fråga om, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 11.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 3, angående regleringen för budgetåret 1927—1928 av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkterna 1—17.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.

Punkten 18.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till främjande av upplysningsverksamhet rörande Nationernas förbund för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 2,500 kronor.

Uti en inom första kammaren av herr *C. Lindhagen* väckt motion, nr 170, hade vidare hemställts,

dels att anslaget under tredje huvudtiteln till främjande av upplysningsverksamhet rörande Nationernas förbund skulle höjas till 5,000 kronor,

dels ock att titeln för anslaget skulle ändras till »främjande av upplysningsverksamhet bland folket om fredsfrågan».

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å den av herr *Lindhagen* väckta motionen I: 170 måtte, i likhet med vad som för innevarande budgetår ägt rum, till svenska föreningen för Nationernas förbund för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 1,500 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *S. H. Kvarnzelius*, *Oscar Olsson* och *S. Bengtsson* i Norup, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å den av herr *Lindhagen* väckta motionen I: 170, till främjande av upplysningsverksamheten rörande Nationernas förbund för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 2,500 kronor.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Riksdagen sänkte i fjol anslaget för ifrågavarande ändamål till 1,500 kronor ifrån de 2,500 kronor, som de föregående åren hade utgått. I år har Kungl. Maj:t begärt den gamla summan, 2,500 kronor, men med en viss förändring i fråga om användningen av pengarna, dock inte så, att detta anslag skulle användas för annat ändamål än

det, för vilket riksdagen av gammalt beviljat det, utan så, att ändamålet fortfarande, enligt Kungl. Maj:ts förslag i årets statsverksproposition skulle vara upplysningsverksamhet rörande Nationernas förbund. Kungl. Maj:t har emellertid ansett, att denna upplysningsverksamhet bör kunna bedrivas i någon mån kraftigare än hittills. Det finns alls inte någon anmärkning att göra emot den förening, som hittills uppburit detta anslag, 1,500 kronor för det senaste året, men det är otvivelaktigt, att man genom att gå den väg Kungl. Maj:t här antytt, skulle kunna nå betydligt längre med denna upplysningsverksamhet än man för närvarande gör.

Den upplysningsverksamhet, som bedrives av den förening, som nu har detta anslag, träffar i mycket stor utsträckning just parlamentarikerna och politikerna, ehuru naturligtvis även tidningarna ha synnerligen god nytta av de underrättelser, som föreningen till dem kan lämna.

Att anslaget bör utgå under alla förhållanden, vare sig det blir till en enda förening eller till de tre föreningar, till vilka Kungl. Maj:t föreslagit att anslaget bör utgå, det anser jag som givet. Det bör nämligen ingå i allmän svensk medborgerlig uppfostran en ordentlig kännedom om Nationernas förbund, av vilket förbund Sverige är en del. Och likaväl som vi här i landet anse det vara av synnerligen stor vikt och betydelse att anslå pengar till kurser i svenskt samhällsliv, kommunalkunskap o. s. v., likaväl böra vi naturligtvis försöka göra upplysningsverksamheten i fråga om Nationernas förbund så effektiv som möjligt.

Av de två nya föreningar, till vilka Kungl. Maj:t nu vill utsträcka anslaget, är den ena, den Svenska freds- och skiljedomsföreningen, den stora fredsföreningen här i landet. I det sammanhanget kan jag nämna, att herr Lindhagen väckt en motion om, att anslaget till denna förening skulle höjas, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, till 5,000 kronor för att få användas även till annan upplysning i fredsverksamhetens tjänst än till upplysningsverksamhet rörande Nationernas förbund.

Jag tror inte, även om jag skulle vara med på att gå så långt i fråga om anslagskravet, som herr Lindhagen gjort, att det skulle vara nyttigt att låta detta anslag — detta dock i och för sig synnerligen blygsamma anslag — splittras till annan upplysningsverksamhet än den här ifrågasatta. Riksdagen har en gång godkänt den uppgift, som här föreligger, såsom värd statsanslag, och skola vi ha statsanslag för annan upplysningsverksamhet i fredsarbetet, tycker jag, att ett sådant anslag bör komma under sin särskilda rubrik. Följaktligen har jag icke alls någon anledning att gå in på herr Lindhagens förslag i vad det rör anslagets användning till annat än upplysningsverksamhet beträffande Nationernas förbund, en verksamhet som i och för sig är alldeles tillräckligt viktig för att motivera även det anslagsbelopp, som herr Lindhagen begärt.

Nu har riksdagen vid åtskilliga tillfällen avslagit krav på anslag till Svenska freds- och skiljedomsföreningen, och man har på sina håll velat utnyttja detta förhållande dithän, att däri skall ligga ett skäl för att även avslå regeringens proposition i vad den gäller beviljandet av anslag till föreningar för detta speciella ändamål. Även om jag skulle kunna förstå och ställa mig på samma ståndpunkt som riksdagen i fråga om avslag på ett anslag för Svenska freds- och skiljedomsföreningens övriga verksamhet, så kan jag inte finna, att det har med denna sak att göra. Även om man kan ha anmärkningar att göra emot föreningens verksamhet för övrigt, kan man inte komma ifrån, att denna förenings medlemmar utgöres av de av Sveriges medborgare, som äro mest intresserade i fråga om ett aktivt deltagande i fredsarbetet, och även om man har anmärkningar att göra emot det sätt och de metoder, som denna förening använder, torde man icke kunna förneka, att det skulle vara till synnerligen stort gagn för den verksamhet, som riksdagen vill befrämja genom detta anslag.

*Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts.)*

Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts.)

om denna stora fredsförening, med den levande kraft, det intresse och den entusiasm, som finnes där, också ville taga hand om just upplysningsverksamheten i fråga om Nationernas förbund. Jag finner det således vara synnerligen väl motiverat av regeringen att i detta fall tillstyrka ett anslag till denna förening för fullgörande av detta uppdrag.

Den andra föreningen torde vara mindre känd. Det är Svenska akademiska föreningen för Nationernas förbund, således en studentförening. Man skulle kunna anmärka, att denna förening icke när så värst långt, och att därför de skäl, som tala för ett anslag åt Svenska freds- och skiljedomsföreningen, icke skulle vara gällande för den Svenska akademiska föreningen för Nationernas förbund. Detta är riktigt. Men denna förening, vill jag säga, har däremot andra uppgifter av kanske lika stor vikt och betydelse. Denna förening är nämligen ett led i en internationell akademisk organisation. Runt om i världen, vid universiteten i olika länder i hela Europa och även i andra världsdelar, finnas sådana akademiska föreningar bland den akademiska ungdomen för befrämjande av spridningen av upplysning angående Nationernas förbund.

Jag tror, att man bör vara angelägen om att just bland den akademiska ungdomen få till stånd ett livligt intresse för Nationernas förbund och för det internationella samarbetet studenterna emellan över hela världen. På grund därav finner jag det också vara synnerligen väl motiverat, att anslagsbeloppet skulle kunna få användas även till understöd åt denna akademiska förening för Nationernas förbund.

Nu skulle man ju kunna säga, att det, på grund av den vikt och betydelse dessa föreningar torde ha i denna upplysningsverksamhet, är viktigare, att de erkännas och att de få anslag, än att anslagssumman höjes, men om det skall delas på ett anslag, bör det också finnas något att dela. Man får nog också säga, att om 1,500 kronor skola fördelas på tre föreningar äro utsikterna icke stora för att så mycket skall bliva gjort. Följaktligen synes det mig också, som om Kungl. Maj:t föreslagit den minsta summa, som överhuvud taget kan komma i åtanke, ifall något skall kunna uträttas för pengarna, och därför, herr talman, ber jag att få yrka avslag å statsutskottets hemställan och förorda bifall till den kungl. propositionen.

Herr Nilsson, Johan i Malmö: Herr talman! Det har sagts ofta här i kammaren, att riksdagen mycket villigare voterar anslag, då det gäller fjärde huvudtiteln, än den beviljar anslag för freden. Den uppfattningen är mycket riktig. Under de senare åren har dock härvidlag en förändring ägt rum. Det är 329,000 kronor, som äro upptagna under tredje huvudtiteln och avse täckandet av kostnaderna för medlemskapet i Nationernas förbund och kostnaderna för representanterna i förbundets delegeradeförsamling. Det är en stor summa, som utgår för det gemensamma fredsarbetet i världen och till förmån även för Sverige. Vid sidan av detta fredsarbete göra enskilda föreningar anspråk på anslag. Här i kammaren har det årligen stått debatt om, till vilka föreningar man skulle bevilja dylika anslag. När nu staten icke har det så, att den kan bevilja anslag till alla de fredsföreningar, som här ansöka om medel, förefaller det mig åtminstone, som om det vore riktigt, att man beviljade anslag till den organisation, som sprider kunskap om Nationernas förbund och om dess uppgifter, och i så fall naturligtvis avsloge framställningar från andra föreningar.

Det här föreliggande resultatet är från början en kompromiss i statsutskottets första avdelning. Någon ville heit avslå även det anslag å 1,500 kronor, som enligt utskottet skulle tillfalla här nämnda förening. Andra ville däremot gå något längre. Till den senare riktningen hörde jag. Det gällde, hurvida icke anslag borde utgå till ytterligare en organisation, som har till upp-

gift att sprida kunskap om Nationernas förbund. Då Sverige är medlem av Nationernas förbund, anser jag det nämligen vara konsekvent och riktigt, att Sverige också bestrider utgifter till propagandan om just omnämnda förbund. Längre vill jag icke gå, men i enighetens tecken gick jag med på det förslag, som här föreligger.

Nu har Kungl. Maj:t yrkat på ett större belopp, 1,000 kronor mera, av det skälet, att man skulle dela ut bidrag även till andra föreningar. Vi kunna icke biträda detta förslag. Denna förening, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, som fått 500 kronor föregående år, får känna sig tacksam därför, ty detta har skett gentemot riksdagens uttalade vilja. Riksdagen har varje år uttalat sig mot anslag till föreningen i fråga. Men icke dess mindre har Kungl. Maj:t 1925 beviljat ett anslag på 500 kronor till nämnda förening jämte ytterligare 500 kronor till en annan förening med samma syfte. Därför tillåter jag mig hysa den uppfattningen att vad som skall delas ut bör bestämmas av riksdagen, och när icke riksdagen anser sig kunna gå längre, bör Kungl. Maj:t också rätta sig därefter.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Löfgren**: Det belopp, varom här är fråga, är ju synnerligen obetydligt, men det syfte, som man därmed har velat uttala sig för, är desto mera viktigt, och jag ber därför att få säga ett par ord, särskilt för att undanröja missförstånd, som synas ha insmugit sig i statsutskottet och som torde ha bidragit att bestämma majoritetens ställning till spörsmålet.

Den siste ärade talaren, som yttrade sig på utskottets vägnar, anmärkte, att det var ett så stort belopp, som gick ut ärligen såsom bidrag till Nationernas förbund och såsom ersättning för de kostnader, som voro förenade med vårt medlemskap i förbundet. Ja, det är sant, men jag undrar, om icke den omständigheten, att så mycket utges för vårt deltagande i förbundet och för förbundets verksamhet i det hela, är en ytterligare omständighet, som talar för åtgärder, i syfte att de penningarna ej skola vara bortkastade. Och i viss mån måste jag säga, att så länge man icke hos den stora allmänheten har spritt kännedom och vunnit förståelse för Nationernas förbunds syfte, är det fara värt, att den opinion, den fredsvilja, på vilken Nationernas förbunds verksamhet ändå i längden måste byggas, ej skapas, utan vi ha då till sist Nationernas förbund som ett stort internationellt tempel med årliga gudstjänster men utan någon uppbyggelse mellan de stora högtiderna.

Nu ville emellertid den siste ärade talaren medge, att det anslag, som tidigare utgått till föreningen för Nationernas förbund, som är en systerförening till liknande sammanslutningar överallt i världen, skulle få utgå med 1,500 kronor eller detsamma, som även av sista riksdagen anslagits för ändamålet. Och varför? Jo, menade den ärade talaren, därför att den föreningens verksamhet särskilt vore inriktad på upplysning rörande Nationernas förbund. Men tydligen utgick han från, att de övriga föreningar, som det här är tal om, icke hade enahanda syfte, och att det vore så mycket mer orimligt att nu av riksdagen begära anslag för den ena av dessa föreningar, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, som motioner tidigare till riksdagen om dylikt understöd blivit avslagna. Då ber jag att för det första få säga, att vad regeringen har begärt är uteslutande möjlighet att bereda något stöd åt sådana föreningar som dessa, i den mån de sprida upplysning rörande Nationernas förbunds verksamhet. Det är endast i den mån som deras verksamhet är inriktad på den saken, som över huvud något bidrag kan komma att utgå till dem. Men vidare är det icke här sagt i propositionen, att vi begära 1,500 kronor till föreningen för Nationernas förbund, 500 kronor till den andra för-

Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts.)

*Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts.)*

eningen och 500 kronor till den tredje, utan vad Kungl. Maj:t vågat utbedja sig av riksdagen är förtroendet att beträffande ett så litet belopp som 2,500 kronor få använda det för upplysningsverksamhet rörande Nationernas förbund och på ett rättvist och lämpligt sätt få fördela denna summa mellan olika behövande. Det är innebörden av Kungl. Maj:ts förslag. Det står i propositionen på sid. 22 anmärkt, att de föreningar, som jag nu tänker på, Svenska freds- och skiljedomsföreningen och Sveriges akademiska förening för Nationernas förbund, ha inkommit med ansökningar om bidrag. Vidare säges det: »och synes böra tagas under övervägande, huruvida icke även dessas verksamhet är av den art, att den bör erhålla något ekonomiskt stöd från statsmakternas sida». Det framgår även tidigare av motiveringen, att Kungl. Maj:t vill förbehålla sig denna rätt att se till, huruvida och i vilka fall dylikt bidrag bör utgå.

Vad nu angår dessa föreningar, förutom föreningen för Nationernas förbund, som man närmast tänker på, förhåller det sig så beträffande Sveriges akademiska förening för Nationernas förbund, att förbunds församlingen fattat beslut om, att dess medlemmar skulle stödja och befrämja även enskild upplysningsverksamhet om förbundet, framför allt bland ungdomen, för att på det sättet få ett moraliskt underlag, en resonans för förbundets syfte. I överensstämmelse med den uppmaningen, som Sverige med liv och lust som vanligt deltagit i, ha de flesta andra stater i mycket stor omfattning stött en sådan verksamhet. Sveriges akademiska förening är också ansluten till en internationell organisation, som har lyckats få till stånd ett permanent upplysningsinstitut nere i Genève. Dit skickas stipendiater från föreningarna. Från Sverige ha under de senare åren skickats tre à fem varje år genom frivilliga bidrag. Ett sådant erkännande, att även den föreningen har en viss hallstämpel såsom behövande uppmuntran från statens sida, som man skulle ge genom ett litet belopp på 500 kronor, synes mig stämma utomordentligt väl med det beslut i Nationernas förbund, som vi själva varit med om.

Vad åter Svenska freds- och skiljedomsföreningen beträffar, har för dess räkning år efter år gjorts framställning om hjälp av samma slag, som lämnats föreningen för Nationernas förbund. Och jag får säga: Varför skall man monopolisera en förening på andra föreningars bekostnad? Den är i alla fall, denna gamla freds- och skiljedomsförening, en pionjär inom fredsarbetet. Den har särskilt fört skiljedomstanken framåt och fått popularitet omkring den i vårt land. Det kan ju hända, att många av oss anse, att den ibland varit på villovägar, men vi, som samtidigt anse, att arbetet för Nationernas förbund är den rätta vägen, borde väl ändå tycka, att då den nu sig omvänder till att få sin verksamhet och sitt upplysningsarbete lagt i den riktningen, bör man hjälpa den. Det har man så mycket större anledning till, som den gamla freds- och skiljedomsföreningen har en större publik, vänder sig till de breda lagren och träffar dem mycket lättare än den mer gentila, jag vill inte säga akademiska, men mera officiösa föreningen för Nationernas förbund.

Med dessa anmärkningar ber jag, herr greve och talman, mot förhoppningen att vinna kammaren, dock uttala tilltron till att, ifall möjligen statsutskottets majoritet skulle finna, att genom vad jag sagt tillräcklig ytterligare upplysning om anslagets ändamål lämnats, man från statsutskottets majoritetens sida — ty eljest är det väl ej lönt att göra något yrkande — skulle kunna få anslutning till det lilla tilläggsbelopp, det här rör sig om.

Herr Lindhagen: Jag tillät mig, herr talman, under remissdebatten ge min hönör åt den nuvarande regeringen såsom den första regering, som velat giva en hönör åt de folkliga fredsörelserna och därmed också velat betona, såsom även den nuvarande utrikesministern underströk, att utan folkunder-

visning om freden kan icke heller Nationernas förbund få någon grundval att bygga på, som har något värde, eller något incitament, varigenom det förbättrar sin konstitution och närmar sig sitt mål.

Nu har emellertid å andra sidan den nuvarande utrikesministern delvis fördärvat saken genom att han gjort vad som förut var ett anslag till fredsrörelsen till ett anslag för främjandet av upplysning om folkens förbund allenast. Jag frågade i remissdebatten: Är det meningen, att det skall vara en upplysning bara om hur utomordentligt bra detta förbund nu är, eller är det också tillåtet att upplysa om hur det *bör* vara? Jag förmodar, att det sista också ingick i propositionens syfte, eftersom riksdagen, då vi ingingo i Nationernas förbund, sade, att det skedde särskilt i syfte att förbättra den akt, som låg till grund för Nationernas förbund. Därmed veta vi således med visshet, att i denna upplysningsverksamhet även borde ingå något om hur det *bör* vara i övrigt. Jag vill bara konstatera detta.

Emellertid har man å andra sidan sökt utesluta all annan fredsverksamhet och trott, att Nationernas förbund är den enda institution, den enda idékälla, som skall skapa fred på jorden och människorna en god vilja, vilket ju är ett betydande misstag. Det är ju bara *ett* strävande bland många. Den talare, som stod mest oförstående för alla dessa frågor, var enligt min uppfattning herr Nilsson från Malmö — alldeles förbluffande oförstående för alla folkliga rörelser och deras betydelse. Det var bara ett bugande för alla dem, som kommit sig upp på höjderna och för överklassens strävanden — ingenting annat. Ja, även från ett annat håll märktes redan faran av den nya rubrik, som utrikesministern infört, i det herr Oscar Olsson sade, att någon annan verksamhet böra vi icke främja. Jag vill dock påminna herr Oscar Olsson om, att förra riksdagen avgåvos här 48 röster mot 63 för ett anslag till freds- och skiljedomsföreningen, som icke hade en sådan rubricering, och jag tror, att vid den omröstningen, som skedde genom namnupprop, även herr Oscar Olsson anslöt sig till de 48 och således då hade en annan uppfattning än den han har vid denna riksdag.

För övrigt vilar en stor del av denna diskussion på en fullständig villfarelse om, hur saken förhåller sig. Jag är medlem av styrelserna för bägge dessa föreningar, nämligen Svenska föreningen för Nationernas förbund och Svenska freds- och skiljedomsföreningen, och jag vet således ungefär vad de sysselsätta sig med. Föreningen för Nationernas förbund är en liten ny förening med ett litet antal medlemmar, vilken, såsom herr Nilsson sade, var så förträfflig, därför att den verkade mest på interparlamentarikerna och de högre rymderna, vilket är riktigt. Jag vill dock säga, herr talman, att intresset synes ej vara så synnerligen starkt hos dem, från vilka föreningen skall väljas, ty om man frånser en del folk, som icke kan rubriceras som representanter för tinnarna, såsom jag och en del andra, är det i styrelsen endast representanter för tinnarna, men just dessa komma aldrig på ett enda sammanträde med föreningen, sådana som herrar Trygger och Löfgren m. fl. Aldrig. Då kan man förstå, att de själva ha en känsla av, att föreningens verksamhet ännu är föga omfattande, ty där åtelen är dit församla sig örnnarna, men icke annorstädes. Denna förening med sina små resurser och trots det nedbläckande, som äger rum på den också, sysselsätter sig i alla fall icke bara med Nationernas förbund, ty det kan den icke inskränka sig till. Jag har till och med fått en motion om rättens universalitet godkänd och även andra av mina förslag ha skickats till kongressen utan att vara speciella folkförbundsfrågor. Således skulle man enligt den nya rubriken, när man skiftar ut bidragen, sitta och undersöka, hur man skall fördela anslaget. Skall det gå bara till föreningens verksamhet för folkförbundet, men icke till föreningens övriga verksamhet? Föreningen måste då dela upp sin budget, men det kan den icke.

*Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts.)*

Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts)

På samma sätt är det med fredsföreningen. Den har en generell titel, som är mycket riktigare än den andra, ty den antyder hela omfånget av verksamheten, men den arbetar mycket mer för Nationernas förbund, än vad titeln anger, därför att det är en gammal förening med en organisation över hela landet, som följaktligen kan verka ännu mer på folkopinionen för den saken än den andra föreningen. Den gör också detta till sin huvudsakliga uppgift, men dessutom sysslar den med alla möjliga fredsproblem, som förekomma. Alldeles såsom den andra föreningen.

Vad slutligen den akademiska föreningen angår, tycks den uteslutande vara inriktad på, att unga akademici skola få någon kunskap om Nationernas förbund. Den har ännu ej sträckt sig därutöver. Senast i går på ett av den unga föreningens diskussionsmöten, som ej bruka besökas ännu av mer än ett fåtal medlemmar — i går var det elva — medan Svenska freds- och skiljedomsföreningen på sina sammanträden har fullt med folk — talade jag med en av dessa unga akademici, som sade: Ja nu kunna vi icke, när vi ej få detta anslag, skicka ett par unga akademici ned på stipendium för att studera på nära håll vid konferensen, som äger rum i Genève; vi lyckades genom privata anslag förut få dit några, och då kommo de tillbaka fulla av entusiasm och intresse för denna sak. Därför tycker jag, att det är alldeles riktigt handlat av den nuvarande regeringen, som i denna punkt står till vänster om alla föregående regeringar — eftersom herrarna fortfarande använda sig av uttrycken höger och vänster i den offentliga diskussionen, vilket för mig äro bleknade och förfallna begrepp, men för att man skall förstå mig säger jag, att den står till vänster om de andra regeringarna i denna fråga.

Så sade herr Nilsson vidare, att vi ge så mycket till vår representation i Nationernas förbund och till de delegerades uppehälle i Genève, och det är alldeles riktigt. Det skulle vara av stort intresse, herr talman — jag hade verkligen tänkt göra en undersökning i saken men glömde bort det — att, utan att det får fattas såsom någon kritik, få veta, vad vardera av dessa delegerade om året kostar svenska staten och jämföra det med detta lilla belopp. Där nere måste man för att vinna aktning — jag har själv varit med på tillställningar av liknande slag — leva ganska högt på lyxhotellen, och det kostar pengar. Det skulle antagligen vara fullkomligt förkrossande, om man jämförde detta belopp, dessa stackars 2,500 kronor eller mina 5,000 kronor, med vad en enda individ av dessa representanter kostar svenska staten, åtminstone de, som ofta äro där nere. Då kan man väl säga, att en verksamhet även bland svenska folket är värd en hacka vid sidan av de kostnader, som nedläggas på representationen för folkens förbund.

Jag skall således i anslutning till vad herr Oscar Olsson framhöll, när han sade, att det skall väl då i all rimlighets namn vara någonting att dela på, be att få yrka, att anslagsbeloppet sättes till 5,000 kronor. Men för att denna gång icke förvilla saken skall jag inte hemställa om bifall till andra punkten av klämman i min motion, om förändrad rubrik för detta anslag, emedan det för detta tillfälle icke behöves, utan jag nöjer mig tills vidare med Kungl. Maj:ts oriktiga rubrik. Men jag yrkar, som sagt, att anslaget höjes från 2,500 till 5,000 kronor.

Nu vill jag också framhålla en sak med anledning av vad utrikesministern sade, eller att det inte är lönt att yrka något, när man inte har statsutskottets majoritet vid sin sida. Jag vill då säga utrikesministern, att så får man inte resonera, ty då kommer man inte ur fläcken, utan man måste säga: det skall herrarna rösta för, emedan saken är riktig. Men man får inte säga: jag avstår från alla idéer och tankar, tills jag får utskottsmajoriteten med mig. Man måste klargöra själva saken, men att kompromissa är inga klara linjer. Jag vet inte heller, var vi ha våra representanter i statsutskottet, jag vet inte om de

representera någonting eller ingenting. Allt är utsuddat genom det nuvarande parlamentariska styrelsesättet, som verkar på ett mot systemets principer oriktigt sätt till fördärv både för folket och för mänskligheten. Men då vi röstade om detta anslag här i kammaren förra året, funno vi de flesta socialdemokrater — utom en och annan sådan där storman, som sitter i statsutskottet och kanske ännu högre — och alla frisinnade och en liberal, tror jag, bland de 48. Således, när man åberopar statsutskottsmajoriteten, kan man härigenom konstatera, att denna majoritet på vänstersidan går emot sina egna valmäns önsknings i den här frågan.

*Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts.)*

Herr Winberg: Hans excellens utrikesministern menade, att det skulle behövas en kraftigare upplysningsverksamhet om Nationernas förbund, om ej detta skulle stå såsom ett tempel utan åhörare. Jag ger honom fullkomligt rätt häri, men jag anser å andra sidan, att om man skall en så kraftig verkan åstadkomma, så får man allt ha betydligt högre belopp än vad hans excellens föreslagit, och åtminstone behöver anslaget hundradubblas. För min del håller jag i allmänhet före, att en god vara bör tala för sig själv, och är det en dålig vara, skall man inte agitera så mycket för den, ty för det första hjälper det inte och för det andra, är det kanske oriktigt.

Vid hastigt påseende förefaller det, som om den av regeringen framlagda propositionen på denna punkt vore nog så tilltalande, då man säger, att man vill ha beloppet tillräckligt stort för att dela ut därav även till andra organisationer än dem, som hittills haft förmånen att komma i åtanke. Vid närmare efterseende finner man dock, att förslaget är synnerligen farligt, mycket farligt till och med, därför att man vill härigenom fastslå, att en organisation, sådan som Svenska freds- och skiljedomsföreningen — vilken hittills varit relativt fristående i fråga om utförandet av fredsarbetet — nu skall bindas vid frågan om Nationernas förbund, och endast i det fall, att den går in för att agitera för — såsom jag kallar det — eller sprida upplysningsverksamhet — såsom hans excellens kallar det — om Nationernas förbund, skall ifrågavarande organisation komma i åtnjutande av anslag.

Nu håller jag för min del före, att skulle vi inte ha någon annan verklig fredsverksamhet här i världen och skulle vi inte ha någon annan grund för den allmänna fredens åstadkommande än Nationernas förbund, vore vi synnerligen olyckliga. Vid sådant förhållande finns ingen anledning att försöka kringskära rörelse- och yttrandefriheten inom de organisationer, som hittills bedrivit någon annan fredsverksamhet också än enbart agitation för Nationernas förbund. Och av det skälet finner jag alltså, att det skulle vara ytterst farligt även ur denna organisations egen synpunkt att på det sättet binda eller sälja sin rörelsefrihet för ett pris av 500 kronor. Ehuru jag icke är en så förfärligt entusiastisk anhängare av denna organisation anser och tror jag, att den har större möjligheter och större värde, än att den bör sälja sig för 500 kronor.

Under sådana förhållanden, och då jag fortfarande är av den åsikten, att det icke finnes någon anledning att hålla på med denna konstlade propaganda inom dessa särskilda cirklar av vår nation för Nationernas förbund, då man inte — vilket skulle vara det enda, man skulle kunna ha något sinne för — i denna agitation toge in uppgiften att också söka skildra de fel och brister, som för närvarande vidlåda Nationernas förbund och den fara, som det under vissa omständigheter kan komma att utgöra. Om man kunde tänka sig en sådan allsidig upplysningsverksamhet rörande Nationernas förbund, kommer saken i ett annat läge. Men då det nu är frågan om en förbehållslös agitation för Nationernas förbund, sådant det är, och då jag anser en sådan vara syn-

Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts.)

nerligen skadlig, herr talman, skall jag be att få yrka avslag på såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt.

Herr Nilsson, Johan i Malmö: Herr talman! Förr om åren ha vi diskuterat samma sak som det nu gäller. Herr Lindhagen har då alltid funnit mig vara synnerligen syndfull, ty jag har avstyrkt anslag till Svenska freds- och skiljedomsföreningen, som han särskilt ömmar för. Jag är likväl övertygad om, att det skulle vara enkelt att få ett annat betyg från honom än det jag nyss fick, nämligen att jag stod oförstående för alla folkliga rörelser. Jag skulle nog på den punkten vinna nåd, om jag till exempel yrkade bifall till ett anslag åt nämnda förening. Den tycks emellertid få anslag ändå, ty såsom jag sade i mitt förra yttrande, har Kungl. Maj:t under 1925 beviljat densamma anslag i strid med riksdagens beslut. Riksdagen har avslagit föreningens begäran om anslag, men Kungl. Maj:t har ändock beviljat sådant. Jag tycker, att då man kan konstatera dylikt, är det riktigt att riksdagen själv bestämmer, vilka föreningar som skola ha anslag. Det förefaller mig därför riktigt, att riksdagen säger ifrån, att den först och främst vill understödja de föreningar, som verka för spridning av upplysning rörande Nationernas förbund, det förbund i vars förhandlingar Sverige deltagit som medlem. Däremot ligger det någonting i vad hans excellens utrikesministern yttrade, att om nämligen Kungl. Maj:t skulle dela ut detta lilla anslag för verklig propaganda för Nationernas förbund, d. v. s. i den mån en förening visade, att den verkade för propaganda på området, skulle den få vara med vid utdelningen. Detta är ungefär den riktning, som jag skulle kunna ansluta mig till — något som jag också var inne på i utskottet — nämligen att önska och även bevilja anslag blott till sådana föreningar, som styrkte, att de utfört propaganda av nyss angivet slag. Men då emellertid någon sådan plan inte förelegat, har utskottet inte kunnat pröva den. Kommer man i fortsättningen med en sådan plan, blir statsutskottet också i tillfälle att pröva den.

Min uppfattning är ganska konsekvent. Jag vill exempelvis, att staten skall verka för eget försvar: skulle privata föreningar vilja göra något vid sidan av detta, skola de själva betala kostnaden härför. Samma uppfattning har jag rörande Svenska freds- och skiljedomsföreningen. Föreningen för Nationernas förbund verkar i statens intresse — det är något alldeles uppenbart och klart. Det kan visserligen bagatelliseras, men denna förening har många gånger skickat ut meddelanden, som varit till synnerligen stort gagn för pressen och allmänheten. Pressen har fått en mycket brokig skara meddelanden från förbunds församlingens sammanträden. Exempel härpå förelågo också vid behandlingen av saken i statsutskottet. Så nog behövas faktiska sakuppgifter på området.

Jag känner nu inte så i detalj den förening, som propagerar för Nationernas förbund. Jag kan därför inte säga, om den är överklass eller underklass. Men vilka som äro medlemmar i densamma, fäster jag mig mindre vid, blott den verkar för det intresse, som i detta fall är statens.

Jag har således, herr talman, icke någon anledning att ändra mitt yrkande.

Herr Olsson, Oscar: Jag tror, att herr Winberg fullkomligt missuppfattat den här saken, kanske i någon mån därtill föranledd genom någon oklarhet i herr Lindhagens yttrande.

Herr Winberg yttrade, att om Svenska freds- och skiljedomsföreningen mottog några hundra kronor för upplysningsverksamhet om Nationernas förbund, skulle Svenska freds- och skiljedomsföreningen icke få syssla med annat än dylik verksamhet. Naturligtvis innebär detta yttrande — det behöver jag inte

understryka — en fullkomligt oriktig uppfattning liksom även den uppfattning, herr Winberg gav uttryck åt, när han förmodade, att i en sådan upplysningsverksamhet skulle blott få ingå ett framhävande av förtjänsterna hos Nationernas förbund, och att det vore en förbrytelse att framhäva bristerna. Nej, herr Winberg, det finnes ett parti, som med bannstrålar bestraffar alla dem, vilka i sin upplysningsverksamhet påvisa bristerna i det partiet, men det är ett så pass exklusivt parti, att den uppfattning, herr Winberg gör sig till tolk för i det hänseendet, icke är gällande utanför det partiet. Med upplysningsverksamhet rörande Nationernas förbund menar man för visso, att verksamheten även skall få påtala brister rörande Nationernas förbund. Det är så all objektiv upplysningsverksamhet, all statsunderstödd upplysningsverksamhet bör vara beskaffad, och upplysningsverksamheten rörande Nationernas förbund utgör i det fallet inte något undantag.

Jag sade också, att det nämnda yttrandet kunde bero på att herr Winberg skulle ha styrkts i sin uppfattning av någon oklarhet i herr Lindhagens eget uttalande. Herr Lindhagen sade verkligen, att man inte kan dela upp föreningarnas budget i olika ändamål. Detta yttrande är oklart. Nog i all världen har jag varit med i många föreningar, som haft statsanslag och redovisat statsanslaget för vissa uppgifter, vilka föreningarna tillgodosett vid sidan av sina andra uppgifter. Jag förstår inte, vilka svårigheter som skulle möta för ett sådant förfaringssätt i någon fredsförening heller. Den föreningen har väl fotat sina stadgar och lagar på vanligt sunt förnuft, den som andra, och bör väl därför kunna redogöra för, på vad sätt den använt sina pengar. Nu är det ju också tydligt, att herr Lindhagens fråga var ganska retorisk, då han frågade, om man icke får upplysa om, hur Nationernas förbund verkligen bör vara utan blott och bart upplysa om, hur det är. Man kan ju diskutera, huruvida man kan ge upplysning om annat än fakta. Men jag skall inte uppehålla mig vid en diskussion om ord. Det ligger i sakens natur, att då man skall ge upplysning om Nationernas förbund, skall man också kunna diskutera olika möjligheter till utveckling av Nationernas förbund, och i den delen har ju varje person plikt och rätt att framlägga sina åskådningar och att alltså diskutera, hur förbundet är och hur han anser, att det bör vara.

När herr Lindhagen påstår, att jag ändrat ståndpunkt från i fjol, då jag röstade för anslaget till Svenska freds- och skiljedomsföreningen, så får jag säga, att det vet han inte, därför att här föreligger inte den frågan. Jag har att hålla mig till den fråga, som föreligger. Den fråga, som jag haft att taga ståndpunkt till, är frågan om anslag till upplysningsverksamhet rörande Nationernas förbund. Jag har redan påpekat, att jag i den frågan icke kan anse mig vara bunden av hur jag röstade i den fråga, som förelåg i fjol, nämligen om anslag till Svenska freds- och skiljedomsföreningens övriga arbeten.

Slutligen vill jag med anledning av herr Johan Nilssons anförande säga, att han i sitt sista anförande övergav den ståndpunkt, han intog i sitt första. I sitt sista anförande påpekade han, att ändamålet vore huvudsaken, och där var han också med på, att anslag skulle kunna utdelas till andra föreningar än dem, statsutskottet föreslagit till delaktighet i anslaget, blott de visade, att de fullgjort sitt arbete i överensstämmelse med svenska statens intresse, det vill säga fullgjort sin upplysningsverksamhet beträffande Nationernas förbund. Han yttrade också, att det är lämpligt att lägga upp en plan först, innan man beviljar anslag. Jag tycker, att det är lämpligare, att föreningen *först* visar vad den gjort, och hans excellens utrikesministern antydde också, att anslaget skulle utdelas till föreningarna i mån de visade, att de fullgjort och kunde fullgöra detta arbete. Med detta hans excellens uttalande tycker jag, att det sista stödet för herr Johan Nilssons uppfattning, när han försvarade statsutskottet, skulle bortfalla.

Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts.)

Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Fortis.)

Beträffande den akademiska föreningen, hörde jag inte riktigt, om upplysning härom kom fram i hans excellens anförande, men förhållandet är ju, att om man ser på andra föreningar i den stora internationella kretsen av akademiska föreningar för Nationernas förbund, så finner man, att en hel del av dessa föreningar i andra länder ha statsanslag, och jag tror, att det är ganska förståndigt använda pengar, om man även hos oss befrämjar denna upplysningsverksamhet, detta samarbete de olika akademiska föreningarna emellan.

Herr **Lindhagen**: Här nämndes särskilt av herr Nilsson i Malmö, att Svenska freds- och skiljedomsföreningen förra året fått av Kungl. Maj:t ett anslag på 500 kronor, och han hoppades, att detta inte vidare skulle komma ifråga, då riksdagen sagt ifrån, att den inte vill veta av något anslag till den föreningen. Jag vill då upplysa herr avdelningsordföranden om, att det då icke var första gången den fick anslag, utan den har fått anslag åtminstone tre och möjligen fyra gånger förut från regeringen liksom föreningen för Nationernas förbund förut också alltid fick dylikt anslag innan den fick anslag från riksdagen, vilket tilldelades den ursprungligen på regeringens förslag med 3,000 kronor. Det var detta, Svenska freds- och skiljedomsföreningen fick veta, och då bad den Kungl. Maj:t, att även den skulle få anslag. Den föreningen arbetade också för fred och för Nationernas förbund och allt detta, som skulle betyda större eller mindre framsteg. Så hava dylika underhandsframställningar från de där hållen alltid bifallits av olika regeringar, oberoende av partiställning. Man har fått olika belopp, och det sista var 500 kronor till den här föreningen, som inte fått något anslag ännu från staten. De begärde anslag uteslutande för att kunna få ett bidrag, när det gällde att representera föreningen för Nationernas förbund på sina internationella kongresser, liksom bidraget till Svenska freds- och skiljedomsföreningen avsåg dess representerande på de allmänna fredskongresserna, som hållits en gång om året på olika ställen i världen. Således är detta ett bidrag blott för att underlätta representationen.

Dessa bidrag till de båda föreningarna äro vidare ingenting annat än en spottstyver emot de oerhörda belopp, visserligen icke så oerhörda i sig själva, men dock relativt sett, säger jag, som riksdagen med största beredvillighet beviljar sina medlemmar för att som ombud resa på interparlamentariska unionens fredskongresser. Dessa äro också privata kongresser. Varför skall man då ha sådant förakt för det menige folkets fredssträvanden, att man vill säga: kom nu inte och ge dem något vidare anslag utan låt blott interparlamentarikerna få sådant och möjligtvis några andra gynnade! Det är förresten ingenting annat än när regeringen av tillgängliga medel — jag vet inte vad regeringen disponerar — plägar giva bidrag just till resekostnader till internationella kongresser för vetenskapliga ändamål eller för viss upplysningsverksamhet. Då är det alldeles oerhört, att herr Nilsson här kommer och säger, att vi nu skola göra undantag för den folkliga freds-föreningen. Regeringen skall inte understå sig att bevilja den någonting, men gärna, förmodar jag, får den understödja alla de andra internationella kongressresorna. Där ser man sinnelaget! Och jag uppprepar gentemot herr Nilsson också, då han kom med ett sådant här påstående, som att den här föreningen för Nationernas förbund är den enda, som gagnar staten: vad är det för prat! Vi gagna väl staten allesammans efter förmåga, och jag skulle inte på några villkor ha velat tillstyrka, att den här lilla nya föreningen, som inte kunnat arbeta sig in här ännu — och som fått sitt anslag nedprutat från 3,000 till 1,500 kronor — inte skulle få behålla åtminstone detta anslag. Men bifalla vi utskottets förslag, få vi som sagt ingenting över till de andra och framför allt ingen honnör för dem.

Denna förening för Nationernas förbund gagnar staten bäst, sade herr Nilsson! Därom vet talaren ingenting. Då folket i sin stora förening vill höja sig

till god vilja och nedlägga ett långt och vidlyftigt arbete på saken, så kommer en socialdemokrat och talar om, att det gagnar inte staten, utan den skulle ha gagn blott av den andra föreningens arbete! Men nu röra sig de på samma område, båda föreningarna, fast den gamla föreningen har bättre rötter bland folket på grund av att den arbetat så länge och på grund av att den fått en omfattande organisation. Bägge föreningarna gagna staten, herr Nilsson! Frågan är bara, om herr Nilsson med en dylik ståndpunkt också gagnar staten, vilket han eljest ofta gör.

*Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts.)*

Herr Winberg: Herr talman! Herr Oscar Olsson var nog vänlig att ge mig en vägledning om, hur detta ärende ligger för närvarande. Han trodde, att jag missuppfattat saken på något sätt. Jag är tacksam för hans pedagogiska ingripande, men i detta fall var det skäligen onödigt. Jag har icke missuppfattat saken. Jag har sagt, att föreningen i fråga på visst sätt bleve bunden, om den får detta anslag, och jag vidhåller det av följande skäl. Den blir för det första bunden i sitt ställningstagande till och kritik av envar handling av Nationernas förbund. Det är ovedersägligt. Detta i sin tur medför naturligtvis också, att den blir bunden i viss mån i sin fredsverksamhet, ty skall man i likhet med en mängd damer och herrar här i detta land anse Nationernas förbund som den enda fredsaktorn att räkna med, är det naturligtvis irrationellt att bedriva någon annan fredsverksamhet än den, som står i direkt samband med propaganda för Nationernas förbund.

Sedan talade herr Oscar Olsson också om något parti, som skulle vara alldeles förskräckligt. Jag fick ej någon riktig klarhet om vad han avsåg, men jag förmodar, att han avsåg ett parti, som för några år sedan stiftade en munkorsstadga för sina medlemmar. Jag förstår emellertid inte, varför herr Oscar Olsson skall draga fram en så gammal sak.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Löfgren:** Herr talman! Jag begärde ordet för att komplettera vad som sades från herr Lindhagens sida om naturen av det bidrag, som ifrån utrikesdepartementet under tidigare år — jag skulle tro, att det skedde även förra hösten — lämnats, icke till freds- och skiljedomsföreningen, utan som bidrag till resekostnaderna för dem, som utsetts att representera Sverige såsom medlemmar i freds- och skiljedomsföreningen i den internationella fredsbyrån i Genève. Detta är något, som staten i många år givit understöd till, och därvidlag ber jag att få säga, att är det dessa 500 kronor, som avses, så har anmärkningen, om den skall fullföljas, sådana konsekvenser för statsförvaltningen, att man åtminstone icke i brådsket bör skjuta fram denna utbetalning såsom ett skäl för att vidtaga någon slags bestraffningsåtgärd mot regeringen.

Gentemot herr Winbergs sista yttrande ber jag att få säga, att det är freds- och skiljedomsföreningens sak, varöver ändå herr Winberg inte ensam disponerar, att ingå till Kungl. Maj:t, om den önskar bidrag till sin verksamhet, och sedan ankommer det på Kungl. Maj:t att, ifall proposition i detta syfte bifalles, pröva, huruvida det ändamål, som föreningens framställning gäller, är sådant, att bidrag kan lämnas. Det är inte på något sätt fråga om att binda vare sig den föreningens eller någon annan förenings verksamhet. Det är inte heller tal om att understödja en kritiklös propaganda för Nationernas förbund i den form det nu befinner sig och med de villkor, under vilka det nu arbetar, utan det är helt enkelt frågan om att lämna vederhäftiga upplysningar och därmed möjlighet att få en bas även för vederhäftig kritik. Något annat är icke avsett med den begäran om ett blygsamt anslag, som här framställts.

Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts.)

Herr Olsson, Olof: När jag, herr talman, hörde min partikamrat från Malmö, gick det upp för mig en sak, som jag väl kunnat förstå ändå, om jag varit lite mera eftertänksam, när jag första gången läste utskottets yttrande. Det är uppenbarligen så, att punkt 18 är en rätt allvarlig punkt, och över den skulle mycket väl kunna sättas som rubrik »Statsutskottet som uppfostrare». En utrikesexcellens har av en eller annan anledning givit sig ut på en del extravaganser, och nu har statsutskottet tagit honom i armen för att återföra honom på dygdens väg. De avseenden, i vilka han extravagerat, äro delvis de, som finnas angivna i statsverkspropositionen. Han har ansett sig kunna säga, att man mycket väl bör kunna taga under överbärande, huruvida inte också de andra namngivna föreningarna skulle kunna få ett anslag till sin verksamhet. Men han har också — trots den ståndpunkt, som riksdagen intagit i denna fråga vid föregående tillfällen — åt Svenska freds- och skiljedomsföreningen givit 500 kronor.

När man nu finner, att statsutskottet sökt skilja fåren ifrån getterna i denna fråga, så uppställer sig för den, som litet mera begrundar dessa ting, omedelbart det spörsmålet: Efter vilka principer har man gjort detta särskiljande? Det upplyses visserligen, att det hela är en kompromiss från början, men mig veterligen är inte kompromissen någon princip — det skulle då möjligen vara i statsutskottet. Därför förmodar jag, att man resonerat som så, att de pengar, som vi anse oss böra anslå, ha vi mest nytta av, om vi ge dem till Svenska föreningen för Nationernas förbund, därför att den arbetar i en riktning, som vi anse vara bra och som står i överensstämmelse med en del annat, som vi här ge pengar till.

Då man nu ser efter, vad denna förening skall ha sina 1,500 kronor till, så finner man, att det närmast är tre saker. Det är dels för att kunna hålla en byrå, där folk kan få upplysningar om Nationernas förbund. Det meddelas här, att de, som kommit dit, i stor utsträckning varit »utlänningar, som önskat upplysningar om svenska förhållanden och särskilt Sveriges ställning till Nationernas förbund» — någonting rätt kuriöst. Man ger dessutom ut en tidsskrift med meddelanden rörande Nationernas förbund, och så till sist anordnar man föredrag och diskussioner. Men för att hålla en byrå för utlänningar och för att ge meddelanden om Nationernas förbund kan man väl inte behöva understödja en privat förening. Vi ha någonting här i vårt land, som jag tror inte är alltför överbelastat, nämligen utrikesdepartementet. Och eftersom det nu är så, att statsmakterna många gånger behöva taga ställning till saker och ting, som förekomma i Nationernas förbund, är det naturligtvis nyttigt, både att man får reda på, hur Nationernas förbund ser ut och vad det är detta förbund verkar för, och att man får verkligt vederhäftiga framställningar av vad Nationernas förbund gjort under de år, som gått och gå. Men för den sakens skull förefaller det mig, som om denna privata byrå och dessa privata meddelanden skulle vara tämligen onödiga, och som om man i stället från utrikesdepartementets sida skulle kunna ge allt, som en allmänhet, svensk såväl som utländsk, kan behöva i detta avseende. Man skulle mycket lätt härifrån kunna mata våra tidningar, som säkerligen också mycket gärna skulle ta emot dessa meddelanden, om de bjödes dem.

Nej, det som är betydligt viktigare, men som i statsverkspropositionen blivit omnämnt såsom någonting mindre, det är anordnandet av föredrag och diskussioner. Ty om Nationernas förbund skall kunna ha någon betydelse, är det så riktigt, som hans excellens utrikesministern påpekade, att det måste då bedrivas en propaganda — inte en propaganda för Nationernas förbund, ty vi befinna oss ju redan inom detta förbund — utan för det, som vi mena, att Nationernas förbund skall bli av betydelse för. Och vad är då detta? Jo, naturligtvis ha vi gått in för det för att skapa den stora freden. Men om vi vilja

ha denna fred, om vi vilja göra detta land till en bärare av freden, om vi med andra ord vilja skapa en stark fredsvilja här, då måste vi bedriva propaganda, då måste vi, för att tala med herr Lindhagen, strö ut fredstankarna över hela landet. Ibland, när jag sitter här och hör, förefaller det mig, som om man trodde, att freden vore någonting, som var ute och agerade på egen hand utan någon som helst vår hjälp. Nej, det är tyvärr inte på det sättet. Vi äro av naturen rätt kivaktiga och rätt stridslystna och en hel del annat också i den vägen, och jag menar därför, att det behövs så innerligt väl, att freden och fredsviljan verkligen hålles under armarna. Och i den mån, som vilken förening som helst i detta land är till gagn i detta avseende, förtjänar den föreningen understöd. Det är rätt likgiltigt, om den någon gång är ute i vad somliga kalla förvillelser, om den arbetar för direkt avrustning och annat sådant vidare. Det är så mycket här i världen, som kommer att sörja för, att en förening i dessa sina speciella intentioner inte kommer så långt. Vi ha så många kloka huvuden i detta land och framförallt så många gamla huvuden, så inte kommer man alltför tidigt in i framtiden. Det tror jag man kan vara lugn för. Men vi borde kunna, tycker jag, vara tacksamma för, att det finns människor, som, drivna av ren idealism, gå ut och undångöra det arbete, som vi alla borde vara med om. Det är inte någon sinekur, detta. Det är någonting annat än att sitta och tala fred mellan soppan och fisken eller vid desserten kanske vid delegerademötena; det är ett arbete, som inte bara kräver idealism, utan också en hängivenhet i arbetet, som vi många gånger inte riktigt förstå, men som de som varit med och sett människornas arbete böra uppskatta.

Jag menar därför, att det inte är värdigt den svenska riksdagen att sitta och pruta på en tusenlapp i en sak, där vi ju alla i grunden äro med. Alla vilja vi freden, alla vilja vi, att Nationernas förbund skall bli till gagn för denna fred. Varför inte då ge en liten skärv till dem, som söka skapa den verkliga hållbara grund, på vilken Nationernas förbund och freden en gång skola vila?

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats 1:o) att vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr S. H. Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen; 3:o), av herr Lindhagen, att Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning skulle bifallas med den ändring, att anslagsbeloppet bestämdes till 5,000 kronor; samt 4:o), av herr Winberg, att kammaren skulle avslå såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits godkännande av det förslag, som innefattades i den av herr S. H. Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 3 punkten 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr S. H. Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

*Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts.)*

Anslag till
upplysnings-
verksamhet
rörande
Nationernas
förbund.
(Forts.)

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Punkterna 19—24.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Anslag
till inköp av
en tomt i
Washington.

Punkten 25.

Uti tvenne likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 76, av herr *O. A. E. Lithander* och den andra inom andra kammaren, nr 86, av herr *I. T. Vennerström* m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att för inköp av en till beskickningsfastigheten i Washington gränsande tomt, närmare omnämnd i ett av professor *L. I. Wahlman* avgivet, i Kungl. Maj:ts proposition nr 167 till 1925 års riksdag återgivet utlåtande, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 37,500 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angiven orsak hemställt, att herrar *Lithanders* samt *Vennerströms* m. fl. berörda motioner, I: 76 och II: 86, icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade anförts av herr *O. E. F. Järte*, vilken ansett, att utskottet bort tillstyrka de i ämnet väckta motionerna.

Herr Lithander: Herr greve och talman! Med allt erkännande åt statsutskottets bemödanden att bespara statsutgifter, så är det dock understundom utgifter, som kunna vara av den art, att de icke i verkligheten innebära en utgift, utan snarare, att genom dem man bevarar värden, som man förut har.

Den svenska staten äger i sitt beskickningshus i Washington en värdefull egendom. Intill den egendom ligger en tomtremsa, som, om den kommer i andra händer och om den bebygges på ett för läget olämpligt sätt, kommer att minska värdet på den fastighet vi där redan äga och vålla otrevnad för beskickningen i Washington. Det kan inte vara annat än välbetänkt, om svenska staten behåller i sin egen hand möjligheten att ge direktiv för dess användning framdeles. Pengarna äro icke förstörda och icke borta, ty staten får realvärde för dem, den får fast egendom. Vill staten avyttra denna egendom kan den göra det, men då har den i sin egen hand att också fästa det villkoret, att den icke får bebyggas så, att den skadar den värdefulla egendom, som vi redan ha.

Utskottet säger, att det inte tillkommit några nya skäl, och det kan vara sant så till vida som de skäl, som förra året framhölls, stå kvar. Men ett moment har kommit till, och det är, att svenska ministern i Washington har telegrafiskt meddelat, att ägaren till detta tomtområde nu har anbud från olika håll men har velat ge svenska staten rätt att först bestämma sig. Ett avslag nu betyder alltså, att denna tomt går ut i marknaden, och vi ha ingenting att säga till om, hur den sedan användes. Pengarna äro, som sagt icke borta.

Jag ber, herr greve och talman, att få yrka bifall till till den reservation, som är fogad till betänkandet av herr *Järte* och som innebär ett bifall till motionerna i förevarande fråga.

Herr Widell: Herr greve och talman! Samma fråga var före även vid förra årets riksdag genom då väckta motioner, och riksdagen beslöt då avslå dessa motioner. Nu har det ånyo väckts motioner i samma syfte. Statsutskottet

säger emellertid, att inga nya omständigheter ha tillkommit, som kunna föranleda oss att inta en annan ståndpunkt. Motionären har nu sagt, att en sådan omständighet tillkommit, i det att det nu föreligger köpeanbud från annat håll än svenska staten på den tomt det är frågan om. Men det fanns naturligtvis ingen i statsutskottet förra året, som inte var på det klara med, att ett sådant köpeanbud kunde komma vilken dag som helst. Det var man naturligtvis beredd på, men statsutskottets ståndpunkt var den, att man under inga omständigheter skulle köpa denna tomt. Tomten behövs inte. Jag medger gärna, att utsikten från beskickningshuset kanske är vackrare, då tomten är obebyggd, men det är många hus, som ha vackrare utsikt, då det inte byggs i närheten, och ändå få vederbörande underkasta sig, att det byggs. Där emot behövs denna tomt inte för beskickningshusets utvidgning. Det har visserligen sagts, att det i en framtid kan behöva utvidgas, men då är det en bättre affär att sälja den nuvarande fastigheten och köpa en ny. Om man nu köper denna tomt, kanske det inte dröjer så länge, innan man vill bebygga den också, men vi ha tillräckligt dyra erfarenheter om vad det kostar att bygga hus i utlandet, för att man nu skall gå med på något sådant.

Anslag till inköp av en tomt i Washington.
(Forts.)

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr förste vice talmannen: Då jag delar den förste ärade talarens uppfattning, att det vore välbetänkt att köpa den ifrågavarande tomten, skall jag be att få säga några ord. Jag har visserligen inte varit på ort och ställe och på den grund kunnat bilda mig något omdöme om saken, men jag har sökt göra det genom att samtala med personer, som känna till den, och jag stöder mig också i någon mån på det yttrande, som professor Wahlman på sin tid avgav.

Det är ju, som den förste ärade talaren sade, två omständigheter, som göra, att man bör förvärva tomten. Den ena är faran för att, ifall den blir bebyggd, den i viss mån skulle skymma, icke utseendet men ljuset för en del lokaler i legationshuset. Den andra omständigheten är, att det enklaste sättet, i händelse behov av utvidgning av kansliet uppstår, vore att bebygga en del av denna tomt. Att i stället gå den väg, som herr Widell föreslog, tror jag vore rätt äventyrligt, då man här lyckats få ett legationshus, liggande på en sådan plats, där ett legationshus skall ligga i Washington. Vad som slog mig vid studerandet av denna sak var, att man i Washington kan få en tomt med ett så prima läge som denna för det billiga pris som detta är. Det blir per kvadratmeter 85 kronor. Nu vet man, att det är dyrt i Förenta Staterna. Om jag skall jämföra detta pris med vad exempelvis tomter kosta i Stockholm — och därvidlag har jag en ganska god erfarenhet från de många år, då jag för stadens räkning köpt och sålt tomter — så måste jag säga, att för 85 kronor får man ingen central tomt, utan då får man söka sig ut i utkanterna, och finns det en god tomt, som är billig, är den så beskaffad, att den fordrar mycket utgifter för planering, bergsprängning och sådant. Det förväntar mig, att en tomt verkligen kan förvärfvas för det priset i Washington.

Jag förstår mycket väl statsutskottet; jag har så länge tillhört det, så jag vet, att då det inte föreligger någon kungl. proposition och saken varit före en gång, statsutskottet inte på grund av motion tillstyrker den. Jag tror inte heller på något sätt, att jag genom mitt yttrande kan omvända statsutskottet och få någon annan utgång av ärendet än vad det föreslår. Varför jag tagit till orda är, att om en och annan delar den uppfattning, som motionären och undertecknad har, så vore det ju tänkbart, att regeringen ville ta frågan ånyo under övervägande, naturligtvis under förutsättning, att tomten kan förvärfvas för samma pris som nu. Man har ju alltid även den risk, ifall man i framtiden behöver den och den inte blivit bebyggd, att mellanhänder komma att fördyra den.

*Anslag
till inköp av
en tomt i
Washington.
(Forts.)*

Herr **Hederstierna**: Även jag ber att få ansluta mig till det av herr Lithander gjorda yrkandet. Efter vad jag har mig bekant trodde man visst, då man inköpte den tomt, där legationshuset ligger, att den tomt det nu är frågan om, var så liten, att det inte kunde bli tal om att där bygga ett riktigt hus och att det därför inte var någon risk att släppa den. Men nu gå tvärtom upplysningarna ut på, att det spekuleras på denna tomt och att man alltså för närvarande står den risk, som man, då huset inköptes, trodde att man inte stod. Därtill skulle jag vilja säga, att jag tror inte man i framtiden kommer att ångra, om man låter vårt legationshus i Washington liksom våra legationshus i allmänhet inta en viss standard i fråga om utseende och belägenhet. Det inverkar på den allmänna mening om ett land, som har ett beskickningshus, att det är någorlunda snyggt. Jag hoppas, att kammaren inte skall lyssna till vice talmannens råd till regeringen att ta upp frågan till nästa år, för man vet ju inte alls, om tomten finns till salu om ett år. Om nu kammaren skulle bifalla utskottets hemställan, så befarar jag, att det kommer inte att dröja länge, förrän alla de svenskar, som besöka Washington, och andra, som ha intresse för oss, komma att djupt beklaga, att man här tillämpat sparsamhetsprincipen.

Jag ber att få yrka bifall till herr Lithanders motion.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Löfgren**: Herr greve och talman! Med anledning av den motion som väckts ber jag att få säga, att anledningen till att detta äskande inte togs upp i statsverkspropositionen inte var, att man ansåg det obehövt eller olämpligt att förvärva denna ovanför beskickningshuset liggande tomt, utan anledningen därtill var den, att man inte trodde, att tomtstycket skulle så snart försälas. Det låg så till, att man knappast kunde tänka sig någon större möjlighet, att spekulanter komme att förvärva detsamma, innan man kunde få tid att se sig om för svenska statens räkning och hade bättre råd även att köpa det. Nu har det emellertid inträffat, att efter statsverkspropositionens avlämnande alarmerande meddelanden kommit från vår minister, dels genom brev och dels genom telegram, däri han säger, att spekulanter finnas på tomten och att underhandlingar från säljarens sida inletts med dessa spekulanter samt att det därför vore av synnerlig vikt, om man över huvud taget tänkte på att förvärva tomten, att man snarast komme till affär. Jag vill lämna detta meddelande till kammaren för den effekt det kan ha och säga, att givetvis skulle beskickningshusets läge och värde i hög grad förbättras, om denna tomt, för det i varje fall ganska blygsamma belopp, varom här är fråga, förvärvades för statsverkets räkning.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen i enlighet med därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan bifalla de i ännu väckta motionerna; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 3 punkten 25, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan och bifallas de i ämnet väckta motionerna.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Punkten 26.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 27.

Lades till handlingarna.

Punkten 28.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, i vad angår flottans pensionskassa, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid föredragning av de vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades dessa, nr 58 till bankoutskottet, nr 64, 65 och 67 till statsutskottet samt nr 66, 68 och 69 till behandling av lagutskott.

Avgåvos och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 188, av herr *Lindhagen*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare ersättning till M. Nylén för ett av staten jämlikt förfoganderättslagen övertaget kaffeparti; och

nr 189, av herr *Julin*, i samma ämne.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.58 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 8 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3.30 e. m.

Herr statsrådet *Rosén* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 71, angående tilläggs pension åt f. d. löjtnanten vid Västernorrlands regemente, kaptenen i armén Carl Gustaf Engblom; och
nr 72, angående försäljning av en kronan tillhörig fastighet i Umeå.

Justerades protokollen för den 2 och den 4 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 14, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, i vad angår flottans pensionskassa.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtande nr 1 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 2—4.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades dessa, nr 71 till bankoutskottet och nr 72 till jordbruksutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.33 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
